

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 30. juna 2016. godine
Br. ref.: RK956/16

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI154/14

Podnosilac

Bujar Nrecaj i Haxhi Nrecaj

**Ocena ustavnosti rešenja Apelacionog suda Kosova CA. br. 4079/2013
od 24. marta 2014. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Ivan Čukalović, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija
Bekim Sejdiu, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev su podneli g. Bujar Nrecaj i g. Haxhi Nrecaj (u daljem tekstu: podnosioci zahteva), iz sela Ljutoglava, opština Prizren.

Osporena odluka

2. Osporena odluka je rešenje Apelacionog suda Kosova CA. br. 4079/2013 od 24. marta 2014. godine, za koje podnosioci zahteva tvrde da su primili 26. maja 2014. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporenog rešenja, kojim podnosioci zahteva tvrde da im je povređeno pravo na imovinu u skladu sa članom 46. Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav).

Pravni osnov

4. Osnov podnošenja zahteva je član 113.7 Ustava, član 47. Zakona o Ustavnom sudu (u daljem tekstu: Zakon) i pravilo 56 Poslovnika o radu Ustavnog suda (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Ustavnim sudom

5. Dana 9. oktobra 2014. godine, podnosioci su podneli zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud) radi ocene ustavnosti osporenog rešenja.
6. Dana 6. novembra 2014. godine, predsednik Suda je odlukom br. GJR. KI154/14 imenovao sudiju Artu Ramu-Hajrizi za sudiju izvestioca. Istog dana, predsednik Suda je odlukom br. KSH. KI154/14 imenovao Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Altay Suroy (predsedavajući), Snezhana Botusharova i Kadri Kryeziu.
7. Dana 18. novembra 2014. godine, Sud je obavestio podnosiocima o registraciji njihovog zahteva pod brojem KI154/14.
8. Dana 29. juna 2015. godine, predsednica Suda je zamenila sudiju izvestioca Artu Ramu-Hajrizi sa sudijom Robertom Carolanom. Istoga dana, predsednica Suda je zamenila sudiju Kadri Kryeziua, kome je istekao mandat u Ustavnom sudu, sa sudijom Artom Ramom-Hajrizi, kao članom Veća za razmatranje.
9. Dana 9. septembra 2015. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i iznelo Sudu preporuku o neprihvatljivosti.

Pregled činjenica

10. Dana 20. maja 2011. godine, protiv podnosilaca zahteva je podneta tužba Opštinskom sudu u Prizrenu zbog ometanja slobodnog posedovanja i službenosti prolaza puta.
11. Osnovni sud u Prizrenu je rešenjem C. br. 293/11 od 20. decembra 2012. godine odbio kao neosnovan tužbeni zahtev tužilaca protiv tuženih/podnosilaca za slobodno posedovanje i ometanje službenosti prolaza puta. Tokom postupka ove pravne stvari, tužilačka strana nije pružila sudu materijalni dokaz, koji bi potvrdio činjenicu o tome kako je stvorena navedena službenost prolaza (pravni naslov), i da li je isti predstavljen i da li je registrovan u zvaničnom registru o osnivanju imovinskih prava. Kao posledica toga, ovaj sud *inter alia*, opravdava:

“Sud je došao do zaključka da ZVDSP [Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima] pruža sudsku zaštitu samo za pravo na službenost koje su registrovane u registru prava na nepokretnoj imovini (član 259), [u skladu sa Zakonom o uspostavljanju registra prava na nepokretnu imovinu (proglašen Uredbom UNMIK-a br. 2002/22 od 20.12.2002. godine, zajedno sa kasnijim izmenama koje su urađene na ovom zakonu], dok ne pruža sudsku zaštitu za one službenosti koje nisu registrovane u ovom registru. Iz dokaza koji su izvedeni na glavnoj raspravi, sud smatra da tužioci – protivtuženi nisu stekli pravo na službenost prolaza preko imovine tuženih – protivtužilaca [podnosilaca], i nisu registrovali ovo pravo u registru prava na nepokretnu imovinu, dakle, isti nemaju pravo na zaštitu posedovanja prava na službenost prolaza, tako da je njihov tužbeni zahtev trebao da se odbije kao neosnovan”.

12. Pored toga, u vezi sa tvrdnjom tužilačke strane da u ovom slučaju treba da se primeni član 480. Zakona o parničnom postupku, sud (Opštinski sud u Prizrenu) je odlučio da *“ovaj član se primenjuje u svim slučajevima gde se krši ili ometa raspolaganje stvari, ali ne i kada se krše prava, kao što je to ovde slučaj, pravo na službenosti prolaza”.*
13. Protiv ovog rešenja tužioci su uložili žalbu, kojom su tražili od Apelacionog suda Kosova da preinači ožalbeno rešenje i usvoji tužbeni zahtev tužilaca ili da ukine ožalbeno rešenje i predmet vrati na ponovno suđenje drugom sudiji.
14. Apelacioni sud Kosova je rešenjem CA. br. 783/2013 od 3. jula 2013. godine ukinuo rešenje Opštinskog suda u Prizrenu C. br. 293/11 od 20. decembra 2012. godine i predmet vratio Osnovnom sudu u Prizrenu na ponovno razmatranje i ponovno odlučivanje sa obrazloženjem: *“[...] prvostepeni sud je prilikom odbijanja tužbenog zahteva tužilaca – protivtuženih kao*

neosnovanog pogrešno primenio odredbu člana 259. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, jer ova odredba ne pruža sudsku zaštitu za službenosti koje nisu registrovane u registru prava na nepokretnu imovinu”.

15. Takođe, Apelacioni sud nije usvojio kao pravičan i zakonit zaključak prvostepenog suda jer: „*Odredba člana 480. Zakona o parničnom postupku se primenjuje u svim slučajevima gde se krši ili ometa raspolaganje stvari, ali ne i kada se krše prava kao što je to ovde slučaj, pravo na službenosti prolaza*“, jer, prema oceni ovog suda: *“Uzimajući u obzir odredbu člana 480. Zakona o parničnom postupku, [...] u slučajevima kada se razmatra tužba u vezi sa ometanjem raspolaganja sud treba da se ograniči samo na dokazivanju poslednjeg stanja i događaj ometanja, kao i da utvrdi vreme vršenja akta ometanja [...]”.*
16. Dana 30. oktobra 2013. godine, Osnovni sud u Prizrenu – Opšte odeljenje, je rešenjem C. br. 614/13 usvojio tužbeni zahtev tužilaca kao osnovan, potvrđujući da su tuženi/podnosioci zahteva ometali u slobodnom posedovanju i korišćenju službenosti prolaza puta, koji koriste tužioci kao put do njihovih imovina. Između ostalog, u ovom rešenju je izneto obrazloženje:

“Poštujući pravno stanovište Apelacionog suda dato u ovoj pravno parničnoj stvari, rešenjem CA. br. 783/13 od 03.07.2013. god., gde je između ostalog naglašeno da i neregistrovane službenosti uživaju zakonsku zaštitu (ukoliko se uzme ili zasnjuje raspolaganje u njihovo korišćenje na nezakonit način), tada se u skladu sa članom 480. Zakona o parničnom postupku, sud ograničava samo na utvrđivanje dokazivanja činjenica i poslednjeg stanja raspolaganja i izvršenog ometanja, ne upuštajući se u razmatranje u vezi sa pravom raspolaganja, pravnu osnov, savesno ili nesmesno raspolaganje.. [...] na osnovu izvedenih dokaza, sud smatra da su tužioci bili poslednji činjenični držaoci spornog puta [...], dok su ih tuženi [podnosioci zahteva] lišili u raspolaganju protiv njihove volje [...], i na taj način su delovali nezakonito, gde je kao rezultat toga sud odlučio da pruži sudsku zaštitu tužiocima.”

17. Žalbom C. br. 614/13 od 25. novembra 2013. godine, podnosioci zahteva su tražili od Apelacionog suda Kosova da preinači rešenje C. br. 614/13 od 30. oktobra 2013. godine Osnovnog suda u Prizrenu i odbije tužbeni zahtev tužilaca kao neosnovan, zbog pogrešne primene Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima i Zakona o parničnom postupku.
18. Apelacioni sud Kosova je rešenjem CA. br. 4079/2013 od 24. marta 2014. godine odbio žalbu tuženih/podnosilaca zahteva i potvrdio rešenje C. br.

614/13 od 30. oktobra 2013. godine Osnovnog suda u Prizrenu, sa sledećim obrazloženjem:

“Obzirom da je predmet razmatranja ometanje raspolaganja, sud se ograničava samo na razmatranju i argumentaciji činjenica činjeničnog stanja raspolaganja i izazvano ometanje. U ovom sporu je isključeno postojanje prava raspolaganja u vezi sa pravnim osnovom, savesnosti i nesmesnosti raspolaganja. U ovom slučaju nije važno da tužioci imaju pravo službenosti prolaza na spornom putu. [...] Da su tužioci faktički koristili sporni put nesporna je činjenica koja se ni žalbom ne osporava. Žalba osporava pravnu osnov službenosti prolaza, naglašavajući da pravo nije odlučeno ni pravnim aktom, a ni registracijom u registru prava nepokretnosti”.

19. Dana 30. maja 2014. godine, tuženi/podnosioci zahteva su tražili od glavnog državnog tužioca da pokrene zahtev za zaštitu zakonitosti protiv rešenja C. br. 614/13 od 30. oktobra 2013. godine, Osnovnog suda u Prizrenu i rešenja CA. br. 4079/2013 od 24. marta 2014. godine, Apelacionog suda Kosova, zbog pogrešne primene odredaba Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima i odredaba Zakona o parničnom postupku.
20. Dana 10. jula 2014. godine, Kancelarija glavnog državnog tužioca je obaveštenjem KMLC. br. 58/14 obavestila tužene/podnosiocce zahteva da nakon razmatranja predloga za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti nije našao pravni osnov za pokretanje ovog sredstva.
21. Ponovljenim zahtevom od 22. avgusta 2014. godine, tuženi/podnosioci zahteva su ponovo tražili od glavnog državnog tužioca da pokrene zahtev za zaštitu zakonitosti protiv gore navedenih rešenja i navedenih razloga.
22. Kancelarija glavnog državnog tužioca je obaveštenjem KMLC. br. 58/14 od 26. avgusta 2014. godine obavestila tužene/podnosiocce zahteva da ostaje pri obaveštenju KMLC. br. 58/14 od 10. jula 2014. godine, jer nije našla pravni osnov za pokretanje zahteva za zaštitu zakonitosti.

Navodi podnosioca

23. Podnosioci zahteva tvrde da su im rešenjem C. br. 614/13 od 30. oktobra 2013. godine Osnovnog suda u Prizrenu i rešenjem CA. br. 4079/2013 od 24. marta 2014. godine Apelacionog suda Kosova povređena individualna prava. Shodno tome, oni tvrde da je ovim odlukama povređeno pravo na imovinu, garantovano članom 46. Ustava Republike Kosovo.
24. Pored toga, podnosioci zahteva traže: *“Da li je podnosiocima zahteva povređeno pravo slobodnog i neometanog posedovanja, pravo koje je*

garantovano članom 46. Ustava Republike Kosova kao rezultat donošenja odluke Apelacionog suda Kosova?”.

25. Konkretnije, podnosioci zahteva traže sledeće od Ustavnog suda:

“I. Da se zahtev podnosioca proglasi prihvatljivim;

II. Da u skladu sa pravilom 39 Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo naloži održavanje rasprave;

III. Da utvrdi da rešenje C.br. 614/13 Osnovnog suda u Prizrenu i rešenje CA. br. 4079/2013 Apelacionog suda Kosova predstavlja povredu individualnih prava podnosioca zahteva. Ove povrede imaju veze sa imovinskim pravom garantovano članom 46. Ustava Republike Kosovo.

IV. Da utvrdi bilo koje pravo ili odgovornost za stranke u ovom zahtevu koje ovaj poštovani Sud ocenjuje kao opravdane i pravno osnovane“.

Ocena prihvatljivosti zahteva

26. Da bi mogao da razmotri zahtev podnosioca, Sud prvo ocenjuje da li su ispunjeni uslovi prihvatljivosti propisani Ustavom i precizirani u Zakonu i Poslovniku.

27. U tom smislu, Sud se poziva na član 113.7 Ustava, koji propisuje:

“Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

28. Pored toga, član 47.2 Zakona propisuje:

“Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

29. Sud se u ovom slučaju poziva i na pravilo 36 (1) (b) Poslovnika:

“(1) Sudu je dozvoljeno da rešava zahtev:

[...]

(b) samo ako su iscrpljena sva delotvorna pravna sredstva, koja su na raspolaganju po zakonu, protiv pobijene presude ili odluke, [...].”

30. U ovom slučaju, Sud primećuje da su podnosioci zahteva uložili žalbu na rešenje Osnovnog suda u Prizrenu kao efikasno sredstvo. Ali, na rešenje

koje je Apelacioni sud doneo u vezi sa njihovom žalbom, nije dozvoljena revizija. Pored toga, odredba člana 481, stav 4 Zakona o parničnom postupku propisuje:

“Protiv rešenja donetih u sporovima zbog ometanja raspolaganja nije dozvoljena revizija”.

31. Osim toga, Sud primećuje da su podnosioci dva puta tražili od glavnog državnog tužioca da pokrene zahtev za zaštitu zakonitosti protiv rešenja Apelacionog suda, ali su dobili negativan odgovor, sa obrazloženjem da državni tužilac nije našao pravni osnov da pokrene zahtev za zaštitu zakonitosti.
32. Dakle, Sud smatra da su podnosioci zahteva ovlašćene stranke i da su iscrpeli sva pravna sredstva na raspolaganju prema primenjivom zakonu.
33. Pored toga, Sud se poziva i na član 49. Zakona, koji propisuje:

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku. U svim ostalim slučajevima, rok počinje na dan javnog objavljivanja odluke ili akta. Ukoliko se zahtev tiče nekog zakona, onda rok počinje da teče od dana stupanja na snagu istog.”

34. Sud uzima u obzir i pravilo 36 (1) (c) Poslovnika, koje propisuje:

“(1) Sudu je dozvoljeno da rešava zahtev:

[...]

(c) samo ako je zahtev podnet u roku od četiri meseca od dana kada je odluka o poslednjem delotvornom pravnom sredstvu dostavljena podnosiocu zahteva,

[...].”

35. Da bi bio u stanju da proveri da li je zahtev podnet u zakonskom roku, Sud uzima u obzir “poslednju odluku” kojom je odlučeno u vezi sa zahtevom podnosioca, datum kada su podnosioci primili navedenu odluku i datum podnošenja zahteva Ustavnom sudu (vidi: rešenje o neprihvatljivosti KI201/13 od 2. aprila 2014. godine, *Sofa Gjonbalaj protiv presude Vrhovnog suda* Rev. br. 299/2011 od 17. aprila 2013. godine).
36. Što se tiče “poslednje odluke”, Sud smatra da je rešenje CA. br. 4079/2014 Apelacionog suda Kosova od 24. marta 2014. godine poslednja odluka u vezi sa zahtevom podnosioca. Istovremeno, to je odluka čiju ustavnost osporavaju podnosioci zahteva.

37. Shodno tome, Sud primećuje da je gore navedeno rešenje doneto 24. marta 2014. godine, dok su podnosioci zahteva ovo rešenje primili 26. maja 2014. godine. U tom smislu, kao *dies a quo* zakonskog roka od 4 (četiri) meseca, uzima se datum prijema rešenja od strane podnosioca zahteva, odnosno 26. maj 2015. godine. Rok počinje da teče od momenta kada odluka postane pravosnažna kao rezultat iscrpljivanja adekvatnih i efikasnih pravnih sredstava kako bi se obezbedila ispravka pitanja koje je predmet žalbe (Vidi: *mutatis mutandis*, *Norkin protiv Rusije*, zahtev 21056/11, ESLJP, odluka od 5. februara 2013. godine i vidi: takođe, *Moya Alvarez protiv Španije*, zahtev br. 44677/98, ESLJP, odluka od 23. novembra 1999. godine).
38. Što se tiče tvrdnje podnosioca zahteva “*Kao dan po kome će se obračunavati rok, treba da se uzme dan poslednjeg obaveštenja Kancelarije Glavnog državnog tužioca, dakle 2. septembra 2014. godine*”, Sud primećuje da je činjenica da su podnosioci zahteva primili poslednje obaveštenje iz Kancelarije glavnog državnog tužioca navedenog datuma, ali po ovom obaveštenju glavni državni tužilac nije pokrenuo zahtev za zaštitu zakonitosti u vezi sa pitanjem podnosioca, sa obrazloženjem: “*Nisam našao pravni osnov da pokrenem zahtev za zaštitu zakonitosti*”.
39. Kao takvo, obaveštenje glavnog državnog tužioca se ne smatra “poslednjom odlukom” u vezi sa pitanjem podnosioca zahteva, jer bi “poslednja odluka”, prema članu 49. Zakona, inače bila poslednja odluka kojom je odbijena žalba podnosioca zahteva, što je u ovom slučaju rešenje Apelacionog suda (vidi: *mutatis mutandis*, *Paul i Audrey Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 46477/99, ESLJP, odluka od 14. marta 2002. godine).
40. Iz gore navedenih razloga, Sud smatra da je „poslednja odluka“ u vezi sa pitanjem podnosioca zahteva rešenje Apelacionog suda i rok počinje da teče od dana prijema tog rešenja (Vidi: *mutatis mutandis*, *Bayram i Yildirim protiv Turske*, zahtev br. 38587/97, ESLJP, odluka od 29. januara 2002. godine). Shodno tome, primećuje se da su podnosioci zahteva primili ovo rešenje 26. maja 2014. godine, dok su zahtev Ustavnom sudu podneli 9. oktobra 2014. godine.
41. Na osnovu gore navedenog, proizilazi da zahtev nije podnet u zakonskom roku utvrđenim članom 49. Zakona.
42. Iz gore navedenih razloga, Sud zaključuje da zahtev podnosioca ne ispunjava proceduralne uslove prihvatljivosti, jer nije blagovremen.

IZ OVIH RAZLOGA

Ustavni sud Kosova u skladu sa članom 113.7 Ustava, shodno članu 49 Zakona i pravilu 36 (1) (c) Poslovnika, na zasjedanju održanom 9. septembra 2015. godine jednoglasno je

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev kao neprihvatljiv;
- II. DA DOSTAVI stranama ovu odluku;
- III. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu u saglasnosti sa članom 20. stavom 4. Zakona i
- IV. Ova odluka stupa na snagu odmah

Sudija izvestilac

Robert Carolan

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi